

One, Two, Three, Four, One Dieter Roelstraete

Twee muzikale genres in het bijzonder lenen zich tot het One-Man Band fenomeen. Enerzijds is er natuurlijk de klassieke busker – de onveranderlijk met een drumkit, akoestische gitaar en trompet, mondharmonica of kazoo uitgeruste straatmuzikant die overal ter wereld argeloze winkelstraten opschrift met goedlachse evergreens uit het folk-genre. Over het temperament en de inboezem van dit soort éénpersoonsorkesten kan geen twijfel bestaan: they always look at the bright side of life, elke verbale kwinkslag meedogenloos extra aangedikt door een demonstratieve crash van de hi-hat. Ze doen onvermijdelijk aan de onvermoeibare, immer stralende Pete Seeger denken, en delen vaak in 's mans naïeve geloof in de natuurlijke Goedheid van de Mens. Dat laatste mag overigens als vanzelfsprekend gelden: alleen gewapend met dit soort bewonderenswaardige naïeviteit is de multi-instrumentalist immers in staat

zich überhaupt op dergelijke wijze bloot te geven (sommigen onder ons zouden durven zeggen: zich belachelijk te maken). De busker heeft deze ideale, illusoire Goedheid nodig – vandaar ook de eeuwige glimlach, die aan deze hypothetische Goedheid appelleert. Onuitstaanbaar, kortom.

Een tweede type éénpersoonsorkesten is niet minder pathetisch, ook al zijn zij dezelfde solitaire muzikale pad juist om exact tegenovergestelde redenen toegewijd – ik heb het over de misanthropische marges van de Black Metal-subcultuur, bevolkt door Satanisten van het meest mensenschuwe soort. Zo mensenschuw zelfs die dat ze de gedachte van een met naamloze sessiemuzikanten gedeelde opnamestudio niet eens aan kunnen. Burzum (r.i.p.) is en blijft het bekendste (en meest controversiële) voorbeeld, tot vervelens toe gekopieerd door klinkende namen als Arckanum, Nargaroth, Nortt en Xasthur. In tegenstelling tot de immer welgezinde busker, die alleen 'bestaat' omwille van

de publieke fascinatie voor een premoderne vorm van multitasking (en de daaraan gekoppelde bewondering voor een archaische conceptie van 'kunst' als een kwestie van 'kunde', van talent), en die alleen in het openbaar, voor het publiek opereert, 'bestaat' dit soort One-Man Bands alleen in de studio. De meeste van hen verwerpen het concertcircuit, de traditionele arena waarin volop metal credentials en/of (letterlijk) street credibility kan worden gesprokkeld, dan ook als een loutere uitverkoop ten behoeve van de hedendaagse spektakelcultuur, als een commerciële perversie van het oorspronkelijke, zuivere Black Metal-ideaal: de wereld en iedereen erin zoveel mogelijk haat toedragen.

De vraag met welke van de twee bovengenoemde 'types' Gabriel Lester zich het meeste identificeert lijkt in eerste instantie al bij voorbaat beantwoord – maar is ze wel zo interessant? [Tussen haakjes en terzijde: nóg een in de door clichés vergeven krochten van voornoemde metal-subcultuur afdalende

kunstenaar is wel het allerlaatste waar we op zitten te wachten, anno 2008.] Net zoals zo vaak het geval is in de kunst, is het hier niet zozeer een zaak van *off/of*, van zwart-op-wit keuzes maken en kleur bekennen – het ware antwoord schuilt in de nuance, de hybride, de ambivalentie: Gabriel Lester (of tenminste toch het kunstenaarspersonage "Gabriel Lester") is een beetje van allebei, sunshine en noir, Pete Seeger en Varg Vikernes. Omdat de hedendaagse kunstenaar als archetypische One Man Band eveneens beide extremen – en alle grijswaarden er tussen in – in zich verenigt, bijvoorbeeld: geëngageerd maatschappelijk geweten en belangeloze, onkreukbare commentator, publiek figuur en meedogenloze solipist, hofnar en entertainer, cynisch Olympiër en democraat, Wanderer über das Nebelmeer en man in the crowd, Einzelgänger en netwerker. Elk 'portret' van een One Man Band is onvermijdelijk altijd een beetje een zelfportret.

Over portretkunst gesproken, tenslotte. In Ber-

lij loopt op dit moment de eerste grote Joseph Beuys-retrospectieve in twintig jaar – en er wordt voor aangeschoven. Om de kritische elementen binnen het talrijk opgekomen publiek er echter van te verzekeren dat er niet in ouderwetse idolatrie (een oud Duits zeer) wordt hervallen organiseert de Hamburger Bahnhof, momenteel tot Kerk van Beuys omgetoverd, tegelijkertijd ook een tentoonstelling over de mythe van het kunstenaarschap – waarin de mythologie van het geniale individu, de cultus van de signatuur, het aura van de auteur enz. juist driftig worden gedeconstrueerd. [Maar wie deconstrueert de deconstructionist?] Of de curatoren van deze dubbeltentoonstelling een wedstrijd dan wel een polemische evenwichtsoefening voor het oog hadden weet ik niet, maar Beuys komt vrij ongehavend uit het strijdgewoel te voorschijn: creatieve duizendpoot, homo universalis, pedagoog, politicus, performer, allround kunstpaus – niet zozeer een One Man Band, als wel een One Man Art Movement. En

wellicht daarom dus ook de meest emblematische, invloedrijke kunstenaar van het naoorlogse Europa. Beuys (of de mythe Beuys, dat kan nooit helemaal duidelijk zijn) voedt het diepgevoelde, universele maatschappelijke verlangen naar een illusie van individuele vrijheid, van de mogelijkheid van individuele expressie, en of die illusie nu gekoesterd dan wel ontmaskerd moet worden doet niet eens terzake: het verlangen ernaar bestaat. Misschien spreekt een hele generatie hedendaagse kunstenaars niet langer de publieke verbeelding aan omdat iedereen intussen wel wéét dat deze kunstenaars nauwelijks nog betrokken zijn bij de feitelijke uitvoering (bijvoorbeeld) van hun kunstwerken; de notie van het kunstenaarsatelier of de studio als een fabriek of louter tandwiel in de globale economie heeft slechts een heel beperkte (cynische) charme – ons dagelijks leven is al voldoende geïndustrialiseerd, en de wereld als dusdanig lijkt zo al genoeg op een fabriek. De individualistische kunstenaarsmythe blijft tot

nader intact en operationeel omdat het publiek nu meer dan ooit wil herinnerd worden aan de mogelijkheid, hoe hypothetisch ook, van een autonoom, indien nodig zelfs autarkisch bestaan: de kunstenaar die tegelijk kunstwerken bedenkt én ze uitvoert (maar ze ook transporteert, installeert, verkoopt, zijn of haar boekhouding op orde houdt en bovendien ook nog eens actief deelneemt aan het dagelijkse leven van een lokale én globale kunstenaarsgemeenschap) is als een straatmuzikant die drumt, zingt, gitaar en mondharmonica speelt – en al zijn of haar instrumenten stemt, eigen cd's opneemt en ze ook nog eens zelf op straat verkoopt. Een karikatuur naarmate zij of hij meer taken voor zijn of haar rekening neemt, dat zeker – denk maar terug aan de onnozele goedhals of de pathetische mopperpot van daarstraks – maar wel één die we met zijn allen nodig hebben. Thank you Bobby Joe Neely!